

Godseieren er den 10de Gaard. Jeg troer med Bestemthed at turde udtale, at mangen Godseier just i Følelsen af den Uret, han vilde begaae imod Familien paa den 10de Gaard, har holdt sig tilbage fra at begynde paa Salget. Paa den anden Side sætter han Priis paa at faae Gaarden, naar det kunde skee mere overcensstemmende med Billighed, og derfor troer jeg, at, naar man nu til dette Forslag knytter Afgjørelsen om den 10de Gaard, saa vil Fæstevæsenet mange Steder hurtigt forsvinde ifølge Bestemmelserne i Loven af 19de Februar 1861. Men jeg skal indrømme den ærede Indenrigsminister, at den Veie, man havde foreslaaet ifjor, kunde ikke bruges. Det er aldeles klart, at man ikke kunde paalægge Landets øvrige Indvaanere at faae dette Forhold ud for Landbrugerne. Det er i mine Dine i mange Henseender meget heldigt, at der har viist sig en Forstaaelse mellem de to forskjellige Sider af Landbostanden. Forstaaelsen har for mig kun en eneste Feil, nemlig at man synes ved den tilbøielig til at ville glemme, at Landet iblandt sine 1,600,000 Indvaanere har 3—400,000 Indvaanere foruden Landboerne, og en saadan lignende Tilbøielighed synes det mig ogsaa var det Forslag, der kom frem ifjor om denne Sag, idet Løsningen her jo blev kastet over paa Staten. Man glemmer, at mange af Landets Indbyggere staae, Sagen seet løseligere, noget fjern fra Interesserne ved dette Spørgsmaal, og derfor kan jeg godt begribe, at man paa ingen mullig Maade kan være tilbøielig til at slutte sig til dette Forslag. Da Lovforslaget til Loven af 19de Februar 1861 i sin Tid behandlede, var der især fra et enkelt Medlem i Landstinget foreslaaet en anden Løsning af dette Spørgsmaal, nemlig at Godseierne skulde give Erstatning. Et andet æret Medlem af det andet Thing, som senere har været Kultusminister (Koskenorn-Teilmann), hævdede dengang, jeg skal indrømme, slaaende, at dette Forslag paa ingen Maade kunde accepteres af dem, som fastholdt, at Brugerne ikke havde Medieieendomsret til Gaarden. Og naagtet den omtalte Løsning blev varmt forvaret af en Mand, som en anden Taler igaar nævnte, nemlig

Professor Nielsen, der virkelig nød en bethdelig Anseelse i det andet Thing, saa var det dog ikke muligt efter de flave Indvendinger fra det Standpunkt, som den ærede Rigsdagsmand fra Varde og de Andre, der sluttede sig til Loven, havde gjort gjældende, at opnaae fra nogen Side af Thinget de fornødne faa Stemmer til at faae Forslaget frem til 3die Behandling. Jeg er aldrig bleven saa forbausset over nogen Afstemning her i Thinget som den over denne Bestemmelse; det forbausede mig at see, at af Repræsentanter, der vare valgte næsten over hele Landet, af overveieende, ja, man tør vel nok sige af for overveieende Hensyn til Landbostanden, var der kun 7 eller 8, der stemte mod denne Bestemmelse. Det forekommer mig dog imidlertid, at der foruden de to nævnte Veie er en tredie, den nemlig, at man lægger en vis Procent paa de 9 Kjøbesummer til Fordeel for den 10de, og en saadan Veie er allerede ifjor under Behandlingen i Landstinget antydet af en Landstingsmand for Aalborg. Den ærede Indenrigsminister anerkjendte dengang, at der var nogen Billighed deri, og det forekommer mig, at om ogsaa Trykket muligviis kunde falde Noget ogsaa paa Godseierne, saa er det dog det billigste Sted, Trykket kan falde, naar det falder paa begge de i Sagen nærmest interesserede Parter. Den ærede Indenrigsminister opponerede mod det Forslag, der var kommet fra Folkethinget, fordi han ikke vilde skjænte Godseierne den Fordeel, som de vilde vinde derigjennem; det var efter hans Mening deres Billighed, der burde afhjælpe Mangelen. Jeg finder de her berørte forskjellige Udtalelser af den ærede Indenrigsminister lige betydningsfulde og lige meget til den høitærede Ministers Ære. Jeg skulde derfor særlig ønske, at Udvalget, naar det forhandler denne Paragræph med den ærede Indenrigsminister, ret stærkt vilde fremdrage dette Spørgsmaal, om man ikke kunde gaae denne tredie Veie og paa denne Maade opnaae en mere tilfredsstillende Løsning med Hensyn til den 10de Gaard. Jeg skal nu blot til Slutning tillade mig nogle faa Bemærkninger. Jeg skal, naar blot de Par Punkter, som jeg er imod, kunde blive noget ændrede, følge den ærede Forslagsstiller med denne Sag, saalænge